

Mendemondák Skizofréniában*

Aranybarna angyalok heverték a tengerparton. A lányok alig lélegeztek, a hajuk a köldökükig hullámozott. A bőrük gyöngyházfényben izzott, fölragyogtatva a homok mézszínűjét. Egy rozsdabarna hajú asszony kissé távolabb feküdt tőlük a hasán, óriáslegyezőként lebegtette a szárnyát. Néhány sápadt angyalfiú a partszéli nedves homokba telepedett, és röhögve túrték, hogy a víz átzúdul fölöttük. Egy hang sétált a napozók között, mély volt, alig sejthető, mint a homok moraja. Hillél anyja megállt a barna hajú, szeplős Illa mellett, nézte-nézte a napozó kislányt, és sóvárogva gondolt vissza lánykorára, amikor még ő is éppen így, ilyen öntudatlanul, szétvetett lábakkal, kitárt karokkal kipirult, átszellemült arccal, hunyt szemmel fürdött a nehéz fényben. Magányosnak hitték akkoriban, nem voltak barátnői, a fiúk sem érdekelték, sem a tánc, a hangversenyek. Csak hevert a homokon iskola után, és hagyta, hogy égesse testét a nap, néha egészen mozdulatlanná lett, mintha odaláncolták volna az ég alá, még arra sem volt ereje, hogy kissé megnedvesítse magát, vagy krémmel bekenje lüktető testét, csak hevert, pihéje se rebbent, és mire alkonyodott, és magához tért, vörös volt, mint a rák, és odahaza, mikor álomra hajtotta a fejét, boldogan burkolódzott fájdalmába.

Alig vett tudomást arról, ami a napozáson kívül történt vele. Mintha félálomban élt volna. Túrte, hogy férjhez adják egy bozontos szakállú, szúrós, fekete szemű kóristához, Cemáhhoz. Esténként Adonáj dicsőségét zengte a nagytemplomban, éjszakánként pedig kártyázni járt a tenoristákkal, s néhány hónap alatt eljátszotta a konyhabútorukat.

Hűvös, kötelességtudó csókjaikból éveikig nem született gyermek, de egy párás délutánon, amikor nem is lehetett látni a napot, csak két hasas felhő találkozásának csíkjában reszketett a fénye piszkosfehéren, a férj és feleség a hűvösségtől borzongva megcsókolták egymást, és világra jött Hillél. Aranyszőke fürtjei lesimíthatatlanul lobogtak körül arcocskáját, és aki a szemébe nézett, égszínkék, szikrázó egeket látott.

Cemáh hitetlenkedve bámulta a fiát, levette szemüvegét, merev, szúrós tekintete fölengedett, szinte lubickolt a kisbaba meleg tekintetében. Aztán a kórista az orrára illesztette a szemüvegét, és immár gyanakodva vizsgálta a kicsike fénylő, szőke fürtjeit.

– Szavamra, nem is gyerek ez... hanem... maga a Nap – dadogta felindultan.

Feleségére nézett, aki csak most, ebben a szépséges és rémült pillanatban eszmélt rá arra, amit a teste már réges-rég tudott. Cemáh lassan, keserűen bólogatott. Bal szemére csüngő szemöldöke fölborzolódott, sötét szeme kéken villant az asszonyra, fölkapott egy széket, és ripityára zúzta a konyhakövön. Úgy maradt, meggörnyedve, és halkán mormolta átkát, hangsúlytalanul, ahogy imádkozni szokott.

* A Mozgó Világ júniusi számában közltek az első regényrészletet - a szerk.

– Ne lásson többé se az éjszaka, se a nappal. Ne maradjon belőled más, csak a hangod, amivel válaszolhatsz a fiatoknak.

És Móira láthatatlanná vált, teste érinthetetlenné, csak hang maradt belőle, létének mély, öblös visszhangja.

Az édenkertiek többsége szánta ugyan az asszonyt, de szinte valamennyien úgy érezték, hogy az ősteremtést gyalázta meg Móira és a Nap, melyben egybeágazik a jövő és a múlt, ahonnan ők származnak, az angyalok.

Egy hullám a partra zúdult, és vágatott az asszony felé, a zúgása már be is fedte őt, amikor elszürkült a víz, és szétomlott a parton.

Illa a hüvelykujját a szájába vette, és cuppogva szopogatta.

Móira értetlenül bámulta a gyereket, ahogy kirántotta szájából az ujját, ahogy mind eltökéltebbé vált alvó arcocskája, és vézna karjaival kaszálni kezdett a levegőben, verdesni, mintha a karjaival akarna repülni.

– Te kis aranyos – búgta az asszony mély, fátyolos hangján, és a gyerek lassanként megnyugodott, karját a hasára fektette, és úgy elmerült a fényben, hogy az asszony alig látta. Hirtelen felkönyökölt a kislány, és bódult, ragyogó tekintettel rámosolygott Móirára. Ő cinkosan nézett vissza rá, és szinte megint érezte a homok puha domborulatát, mely valaha nekifeszült a combjának, érezte a tagjai súlyát és azt a régi fényt, ami kamaszkorában forró esőként szakad le rá. Móira megfordult, mert valaki nyávogott a háta mögött, egy vörös kiscica, őrá mosolygott Illa az imént.

– Nem létezem – gondolta az asszony. A nap láthatatlanná izzott tekintete előtt. Rágyújtott. Illa összerezzen a sercenésre, és beszívta a füst szagát.

– Kihűlt az édenkert – morajlott az asszony mélységes mélyen, a homok morajánál is mélyebben, elevenek számára hallhatatlanul. – Úgy vágyódom a fiunk után, mintha életre keltél volna benne.

Illa még mindig könyökölt, nézegette a vörös kiscicát, aztán a cigarettafüstöt, megbabonázva bámulta a füstöt, ami bodorodott és növekedett, nyújtózott, szállt a nap felé, míg szét nem dulta a szél.

*

Piszkálgatam a telefonzsinórt, fényesen kanyarog. Az orvos nézi a tekintetem, míg le nem sütöm a szemem.

– Zuhanás közben elaludtam. Kilöktek az ablakon.

– Miért nem használtad a szárnyad?

– Azt hiszem nem rajonganak értem a gyerekek.

– Csak játszottak. Honnan tudhatták volna, hogy... maga nem akar repülni.

Megkapaszodom a székebben, zuhanok, csillámlik a szoba, a bútorok összezsugorodtak, az orvos orra megnőtt. Muris. Uralkodik az arcán. Lírai a tekintete, egy-egy pillanatig közömbös.

Riadt ujjai vannak. Emlékeztetnek valakire. Súlyosan lebeg a szemhéjam.

– A tóban – suttogom.

– Hideg volt?

– Ne... nem emlékszem.

– Mi jutott eszébe, mikor magához tért?

– A víz... borostyánszínű.

– Mit éreztek a szárnyai?
– Igazán se... semmit.
– Arulja el nekem a titkát – duruzsol az orvos a borostyánsárga homályban –, meg fog könnyebbülni.

Összerándultam. Aztán elernyedtem a vállam, a hátam, a nyakam, és visszahangoztak a szavaim: amikor alkonyodik, olyankor hallok valamit, és mire odalenn kibukkan belőlem a nap, elfeledem... pedig a hullámaim még sokáig reszketnek, a cseppjeim megőrzik a hangot.

Az orvos kihúzza egy fiókot, tapogat valamit, érzem a karóróját. Mióta rejtegetheti. Törvény a napszíttá kövön... ne birtokold az időt.

– Mit gondolsz az almáról?
– Idő dő dő dő
– Pulóver.
– Egyre színesebb pulóvereket hordanak az angyalok.
– Betű.
– Változnak... változnak... változnak... nem veszi észre? – És már csak az az egy szó kattog a fülemben, hogy zsidó, zsidó, zsidó.

Magam előtt láttam az orvos komoly kék szemét, áradt felém a tekintete.

– A nagyapád gyűlölte a zsidókat, és tömeggyilkosságokban vett részt.

Már tudtam, honnan ismerős az arca, de az emlék eltűnt, mert... megváltoztak a fényviszonyok. Óriási metszet bukkant elő, kacsakaringók, hullámvonalak, fejtetőre állított héber betűk. Egymás felé törekedtek a képen kavargó betűk vonalkái, csupa tiltott dolog jelenik meg, kígyó, oroszlán, verekedő manók, egy híd, rajta egy szék.

– Mikor repültél utoljára?
– Ritkán szoktam. Ha senki nem lát.
– Miért?
– Mert... a repülés meghitt és gyönyörűségecses dolog, és szerintem összefüggésben áll a szabad akarattal. A büntelenséggel, vagyis a tisztasággal.

Az orvos csúnyán nevetett. – Csak nem szerelmes?

Csendben baktattunk az iskola felé anyuékkaal. Apu idegesen harapdálta a szája szélét, elege lehet az apaságából.

Bíbor, éneklő virág hajladozik, egészen a torkáig látok, buzognak benne a rekedtes, mély hangok. Amikor megpillantottam az iskola mézsaárga, itt-ott rózsával befuttatott kerítését, úgy kellett erőnek erejével becibálni engem az épületbe.

*

Szokatlanul korán köszöntött be az ünnep. Mintha hullámvasútra tévedt volna az idő, olyan gyorsan peregtek az órák, hogy szinte egymásba zuhantak a nappalok, s aztán az ünnep hajnalán megállt az édenkerti óra.

Álom lepte be a füveket és a fákat, és eloldotta testükről az angyalokat, szűr-kévé változtatta az édenkerti tó felszínét ez az álom, mozdulatlaná a tengert.

Valahol az ortodoxok negyedében folsóhajtott egy kakas, és az ortodox angyalok csukott szemmel, félrecsúsztott, gyűrött kapedlivel borzas fejükön, lassú, hullámzó szárnyalással, magukban a Smá Jiszráélt motyogva, megmagszakítva álmuk kósza sugallataival s az idő pihenéséről szóló töprengé-

seikkel, cuppogva és harákolva, nagyokat horkantva, de egészében véve a pihenő Időt alig-alig zavarva közeledtek az imaház felé, hogy megünnepeljék az angyal születését, aki megváltotta a fényt a sötétségtől.

Ezüstösen fénylő ateista fiú tévedt ide álmában, hunyorogva ébredezett a karzaton a nők között.

És a templom lépcsőjére sodort az álom egy antiszemita házaspárt is az Ősök városából.

Az asszony hüledezve szimatolt.

– Lehetséges, hogy mi is zsidók vagyunk? – kérdezte hunyt szemmel, héberül motyogva.

– Sejtettem – morogta a férje, és tovább horkolt, a kőlépcsőre borulva.

A tenger még mindig mozdulatlan volt, de egy illat bevilágította a hajnalt, és szokellve, vidáman bucskázva megrészegítette a füveket, a fákat. Óriási fehér kenyér sült pirosra magamagától a kenyérsütők rétvén, és csigalassúsággal elindult az édenkerti óra mutatója.

Egyedül Sabbat városába nem hatolt be a kenyérillat, ebbe a párás, sós levegőjű vízivárosba, ahol az utak járhatatlanná váltak a virágoktól, s ahol a fehér kocka alakú házakra pikkelyes törzsű fák hajolnak, ágaikon a szüntelenül mormoló korallokkal.

A sabbati talmudisták szerint imádkoznak a korallok, de az idegen fülében úgy zúg a mormolásuk, mint a tenger moraja, s a városba kénytelen-kelletlen berepülő Lejbust, a hírnököt valósággal megőrjíti ez a szakadatlan, véget nem érő hullámverés.

26

Hillél, ha csak tehette, az Ünnepe előtt ide menekült az Ősök városának csinnadrattája elől, vagyis hát mindenkinek azt mondta, hogy nem bírja a zajt. A hajnal előtti órákban szokott elindulni otthonról, s mielőtt kibukkant volna a nap az édenkerti tóból, ő már rendre el is tűnt a sabbati imaház kapuja mögött, melyre alvó tengeri csillagok tapadtak.

Idén későn ébredt. Kitérta az ablaktáblákat, és azonnal vissza is csukta őket. Nem értette, mi történhetett. Ezen az éjjelen töprengeni szokott Sabbatról és azokról a dolgokról, amik egész évben foglalkoztatták. Ha elnyomta is az álom, a hajnal előtti órákban mindig fölébredt. Olyan természetes volt ez számára, mint a levegővétel.

– Fölkelt a nap – motyogta –, fölkelt, mielőtt én... – Megrökönyödve bámulta az ablaktáblákon átragyogó hajnalt.

Hörpintett hideg kávéjából, föl húzta fekete nadrágját, belebújt szürke pulóverébe, szárnyai átpréselődtek a hasítékokon, és remegve várták a levegőöveget. Hillél csendben nyitotta és csukta a bejárati ajtót, nehogy fölébredjen az anyja.

Hunyorogva, lesütött szemmel, kissé csoszogva járt. Nemcsak a felkelő nap zavarta. Valami akadályozta a tájékozódásban. Eddig úgy ismerte az Édent, mint a tenyerét. Sötétben is érezte minden kövét, utcaszegletét. Ha angyalokkal, medvékkel, oroszlánokkal összeütközött is néha, az épített vagy keletkezett dolgokat és a növényeket könnyedén kikerülte. Most viszont minden pillanatban beleütközött valamibe. Lámpaoszlopnak koppant lehajtott feje, frissen mázolt falat súrolt a kabátja, tüskés bokorba akadt a nadrágja. Sejtteni kezdte, hogy az éjjel megváltoztak a távolságok.

Az elátkozottak negyede kiszélesedett, dombja megduzzadt, s a rá épített templom irdatlan tornyán a kereszt ritkás levegőbe jutott. Az Ősök városának házai, melyek addig mélyen a tengerszint alatt álltak, most kiemelkedtek, felszaggatott főútja lustán tekergett, mint egy vedlő, sivatagi kígyó.

A talmudista már azt hitte, hogy eltévedt, mikor végre megérezte Sabbat párás melegét. Narancsvirágok viháncoltak mindenfelé, esőtől csatakos levelek hulltak az arcába. A nap nézett rá egy pocsolyából, felgyorsult a szívverése. Barhesz és kugli illata csapta meg az orrát, egy őszög diófa körül lebegett az illat, feltehetően a Földről származott. Különös madár verdesett a tetején, ezeryi vékonyka szárnyal, halk káromgása odalenn levélzörgésnek hallatszott. Hillél füttyörészve csoszogott el Sabbat királynő kristálypalotája mellett. Az egyik boltíves ablak mögött meglibbent a függöny, ő bekucskált, mohón fürkészte a homályt, pedig jól tudta, Sabbat láthatatlan. De Hillél egy idő óta mindennél jobban vonzódott a láthatatlan dolgokhoz. Sabbat fenséges, párás meleget árasztott, ami anyáskodón körülölelte a csoszogót, a város fölött valósággal úsztak az angyalok. Sabbat palotáján túl ellepték az utat a virágok.

A talmudista repülni nem akart nappal, így aztán hol derékig, hol mellig érő virágmezőben botorkálhatott, feje meg-megrándult, nyakszirtje görcsbe merevedett. Az imaház kapuján a tengeri csillagok már ébredtek, mire az angyal lenyomta a bronzkilincset, betaszította a kaput, s a szirmokat lerázva a pulóveréről, nadrágyjáról, nyers, harsány illatfelhővel övezve belépett.

Mindent betöltő fehérség fogadta. Galambok verdestek az aládúcolt menyeyezet alatt, zajuk megsokszorozódott, hol öblössé mélyült, hol fülsértővé magasodott, hol lustán elnyúlt a hosszúkás épületben. Meg-megpihentek a madarak a színes, repedt ablakok belső párkányán, a sárgaréz oszlopok kovácsolt levelein. A padlót s a karzat korlátait hófehér madárürülék borította. A talmudista elképedten ácsorgott. Egy esztendeje itt gyöngyházfényben derengett a padló, sós tengerszagot leheltek a keramitkövek, az oszlopok, az Emlékezés Könyve széttárt lapokkal, áhítatosan pihent a mélykék menyeyezet alatt a párás levegőben. Eltűnt a könyv, és hiányoztak a szagok is. A frigszekrény, a tóraasztal, az egyetlen kopott fapad, a töredezett lapú, rogyant gerincű imakönyvek, a följük hajló, sárgásfehér szakállú angyalok s a padlót borító fehér ürülék is mind szagtalan volt. Valami tátongott a szaguk helyén, amibe Hillél érzékeny, kíváncsi orra beleremegett. Az egyik angyal, Jozséf ben Avraham föltápázkodott a padból. A teremtés óta ő volt a rabbija a városnak, és bár azóta jó néhányszor figyelmeztették, hogy tekintélyét csorbítja, ha nem várja be látogatóit, most mégis ő sietett Hillél elé. Óriási tálisza befedte a ruháját. Angyal módra fittyet hányt bizonyos lényegtelennek tartott szabályokra, éjjel-nappal magán hordta a táliszt, így fehérré fakultak rajta a kék csíkok. Húsos ajkai puhán simultak egymáshoz, szája sarkában és a ritkás szakállán átsejllő gödröcskében derű pihent, és barna tekintete nyugalmas volt.

Megállt a talmudista előtt, nem szólt hozzá, még csak nem is köszönt.

– Ha érteném! – mondta Hillél. – Este föltettem forni a sárgabaracknek-tárom, és egyszerre kialudt a tűz, és a nektár olyan sárga, olyan hamvas lett,

mintha föltámadt volna belőle a leszakított gyümölcs. Belefeledkeztem ebbe a látványba, és mire magamhoz tértem, már hajnalodott. Ti nem vettetek észre a hajnal előtti órákban semmi különösöt? Mintha... Nem is tudom...

A rabbi értetlenül és kissé türelmetlenül hallgatta Hillélt. Asszonyok szoktak ilyen hosszan fecsegni saját kis jelentéktelen élményeikről a karzaton.

– A hajnal előtti órákban, mint mindig, Sabbatról elmékedtünk – válaszolta kimérten, de amint kiejtette a nevet, visszatért szája sarkába a derű.

– Én is. Egész évben tulajdonképpen mindig rajta töröm a fejem, vagyis az anyámon.

Hillél elpirult.

– Bármin töprengek is, mindig attól félek, hogy tilosban járok.

– És Adonáj örülettel bünteti a tilosban járót – bólogatott Jozséf ben Avraham.

– Sokszor gondolok az emberekre, és írok is róluk – a talmudista feje meg-rándult, tehetetlenül rázkódva, hunyorítva hátravetette a fejét, mintha a mennyezetről akart volna valamit elkapni a tekintete –, de végül mindig saját magamhoz érek, vagy pedig olyan dolgokhoz...

– Ha megkésve is, de ismét elhagytad otthonod, hátrahagytad szeretteid és a születő ünnepet, hogy a békesség városába éj – mondta Jozséf ben Avraham, karon fogta Hillélt, és a fapadhoz akarta vezetni, de az eltaszította a kezét.

– Nem tudnék most imádkozni. Annyi minden történt mostanában, rabbi. Valaki meglátogatott. Vagyis... megállt az ajtó előtt, aztán elment. ...Talán Jézus volt az.

A rabbi vonásai megkeményedtek.

– Az anyám sincs valami jól – folytatta Hillél bizonytalanul. – Nem tud aludni, és marékszám nyeli az altatót. Én pedig egy idő óta hiába veszem kezembe a Talmudot, hiába tanulmányozom a Tórát, a Midrást, a Sulhánát, a szövegmagyarázatokat, a betűk mögé nem odaillő gondolatok lopóznak... kikacagják a szent nevet is... szégyenletes dolgok jutnak eszembe... mit tegyek a gondolataimmal?

– Tedd félre a Kabbalát. Nem neked való.

– Évek óta nem olvastam.

– Akkor pedig... próbálj szelíden felülemelkedni.

– Egyedül vagyok, rabbi. És égetnek a gondolataim, mint a kén.

A rabbi hátrapillantott a padban hajlongó imádkozókra, aztán visszafordult.

– Kérlek, beszélj, de halkabban.

Hillél szeme tágra nyílt.

– Egyik reggel, ez már sokszor előfordult velem, ki akartam tární az ablaktáblákat, kinyitni az ablakot, és megfürösztteni a napfényben az arcom, az anyám még időben rám szólt, és akkor az jutott eszembe, nem is tudom, miért... hogy amikor egyszer küldetésben jártam a Földön, láttam... Nem szívesen gondolok erre vissza.

Az egyik angyal hátrapillantott, végigmérte Hillélt, aztán visszafordult,

az imádságoskönyve fölé hajolva mormogott valamit, feltehetően a szomszédjának, és öblös, erőteljes hangon imádkozott tovább.

A rabbi türelmetlenül bólogatott: – Nem mindig értjük, amit látunk.

Hillél összerázkódott. – Az a legrosszabb, hogy nem hiszek igazán. Hiába kerülöm ki széles ívben az ateistákat. Hiába, hiába. Hidd el, rabbi, éjjel-nappal ott van a gondolataim mélyén Adonáj. Miközben a kóristáimmal kínlódom, mikor gyógyítok, akkor is, ha dühöngök valami miatt, vagy ha alszom. Azt hiszem, akkor is. És ha verset írok vagy értekezést, az az én imádságom, rabbi! De valahogy egy idő óta nem hiszek, vagy inkább nem bízom benne igazán. Nem is tudom, talán rossz helyen lakom.

– Miért nem költözől hozzánk?

Hillél lehajtotta a fejét és csak bólogatott.

„Túlságosan világos nekem ez a város, ti drágák” – gondolta.

– Mi történt ezzel az épülettel? – kérdezte váratlanul.

A rabbi visszaindult az imádkozók közé. Nem köszönt el Hilléltől, a talmudista tanácstalanul ácsorgott. Egyszer csak fülébe úszott a távolodó rabbi hangja:

– Legalább tégy úgy, mintha imádkoznál, fiam.

Hillél letérdelt, bele a hófehér ürülékbe, és imbolygott előre-hátra, orrába sós szagok szöktek, párás erők lökdösték lassan, személytelenül, mint a tenger hullámai. És fölrémlett előtte egy asszony, a tagjai kitekeredve, a haja vörösen lobogott a szélben, teste valószínűtlenül vékony volt, tekergett, mint a füst, Hillél sokáig nem látott mást, mint az eleven tűzlobogást.

29

Hálóingben másztam át a harmóniavédők kerítésén, egy kristálytüske a combomba fúródott, én meg csak vigyorogtam, olyan jó kedvem volt, hogy nem éreztem a fájdalmat, valaki megmarkolta a fenekem, és átlódított a kerítésen, legurultam a dombtetőről, dőlt a combomból a vér, és nevettem, nevettem, mint aki berúgott, föltápázkodtam és mentem, mendegéltem elcsendesedve, bár fogalmam se volt hol helyezkedik el az Éden a mindenségben, és hogyan lehet átlépni belőle a másik világba. Órákon át bandukoltam, vércsíkot húzva magam után. Aztán egyszer csak elterültem, mint egy kölyökkutya, és elaludtam.

A nap magasan járt, már látszódtak a házam körvonalai, mely rejtékemből született, mint a felnőtt angyaloké, már fénylett az egyik barnásrózsaszínes gyöngyszürke csúcsba kanyarodó csigatorony, a homályos ablakok, amikor észrevettem a bimbót.

Befelé mosolyog. Örül, hogy mellette lakom.

És miközben nőtt a házam, és vastagodtak a falai, körülötte szőlővesszők bújnak ki a földből, és datolyapálmák magasodtak, gránátalmafák érlelték gyümölcseiket, hatalmas és rendkívül édes gyümölcsöket termett a kertem, és dúsán illatozott, a darazsak, akik erre vetődtek, tisztán zengő hangzatoakat zümmögtek.

Mennyire hasonlít a kertetek Sabbat városára, és mennyire más, dűnyögi Lejbus, a hírnök.

Köveket hordtam a kertem köré. Ez csúfítja el az Édent!

Csak ritkán mentem a kerítésen túlra. Bizalmatlanul méregettem a külvilágot, és a házamat is. Vajon meddig tart a varázslat, hetekig, hónapokig?

Egyik éjjel álomban beóvakodtam apám műhelyébe. Megtaláltam Hillél tanulmányait. Lassan, feszülten olvastam, ott láttam magam előtt az angyalt, belé akartam látni az írásain keresztül. Egyszer csak elbizonytalanodtam, hogy álmodom-e, olyan valóságosnak tűnt apu dohos műhelye. Festékeket és ecseteket is találtam a sok földi kacat között, talán már el is feledkezett róluk.

Otthon behúztam az ablaktáblákat, és festegetni kezdtem a falra köröket, kacskaringókat, gomolygó spirálokat.

Alakok jelentek meg ecsetem nyomán, s bár jól tudtam, bűn, amit teszek, festettem, festettem, ecsetem reszketve simogatta a falat.

Lassanként megszoktam a házam. Reggelente mannáat sütöttem, aztán a Tóráat olvastam.

Néha minden ok nélkül tánkra perdített a jókedvem, szökdécseltem, a karjaim lóbáltam, a hárfám megpendült a szekrény mellett, zengett a testem, és Hillél iránti hűségemről énekeltem.

Ha elborult a kedvem, bemázoltam a képeim fehérre.

De aztán mindig újra kezdtem a festést. Gyűltek a falakon a képek rétegei.

30

Ismerős és egyszerre idegen volt az arcuk. Hillél összezavarodott, nem tudta, kinek hogyan köszönjön, mendegélt a beszélgető csoportok között, és az volt a benyomása, hogy valami ünnepi összejövetelre tévedt.

– Nem tudod, melyik teremben tartják a tanácskozást? – kérdezte egy hórihorgas fiútól.

– Honnan tudnám én azt, testvérekém – válaszolta az angyal és harsány nevetésben tört ki ő is meg a körülötte állók is.

Hillél határozottabb léptekkel ment tovább, most már a kijáratot kereste, de ahogyan semmi nem különült el és nem is tartozott egymáshoz ebben az árnyék nélküli teremben, hiába tűnt föl a kijárat Hillél szeme előtt, mire átvágott a tömegen és odaért volna hozzá, már csak fehér falat talált. Szeme úgy csillogott, mintha becsípett volna.

- Ezeket a hajszálakat nem Isten rendelte egymás mellé – gondolta a talmudista. Ironikusan villant a vendéghaj alól a zöld szempár.

A Pásztor udvarias érdeklődéssel kérdezgette Hillélt, újra meg újra félbeszakította, és mást kérdezett, mint aki úgymint tudja a válasz lényegét. A talmudista egyik mondata közepén elcsendesedett, hosszan, szelíden nézték egymást, a közelben állók mégis úgy érezték, hogy legszívesebben verekednének. A Pásztor szívélyesen megrázta Hillél kezét.

– Hogy van az édesanyád?

A talmudista vállat vont.

– Na és kijöttök egymással?

– Megvagyunk.

– Azt hallottam, túlságosan is...

Hillél arca mosolyba merevedett.

Pásztor végigjártatta tekintetét Hillélen, hatalmas orrán, mely dacolt gazdája finom vonásaival.

– Egyszer jártam küldetésben – mondta a talmudista halkán –, és ott láttam...

– Na, ez érdekel.

Hillél, mintha varázsütés érte volna, beszélni kezdett, aztán elhallgatott. A közelben állók rásandítottak a felszikkázó kék szempárra. A talmudista pontosan akart emlékezni. Feszült gonddal keresgélt emlékei között, és egyszerre úgy érezte, nincs mit mondania. A Pásztor unszolására mégis belekezdett.

– Egyetlen helyen jártam. Ahová küldtek. Azóta félt az anyám a nappaltól, a naptól, de hiszen tudod. Elkerített hely volt, és talán ezért alig tudok beszélni róla, mert nem csak láthatatlan voltam az ottaniak számára, hanem akármerre repültem vagy jártam... csak arra emlékszem, hogy minduntalan becsuktam a szemem és befogtam a fülem. És az a hely... Az a hely... Azt keresem azóta is.

Hillél fölkapta a fejét, körülnézett, és rekedten hozzátette.

– Sok minden ismerős volt, de tudtam jól, hogy valójában semmi köze ahhoz, amire emlékeztet. Az egyedüli...

A Pásztor fölsóhajtott.

– Mi volt a feladatod?

– Egy szerkezetet el kellett rontanom.

– Ki küldött? – kérdezte valaki a báméskodók közül.

– Az biztos, hogy nem én voltam – mondta a pásztor élesen.

Hillél becsukta a szemét, két ujjával a homlokát masszírozta, amikor fölneézett, az angyaloknak úgy tűnt, hogy egyáltalán nem látja őket.

– Fogalmam sincs, hogy ki küldött. Talán egy asszony... erősen imádkozott – mondta bizonytalanul és megreszelte a torkát. – Aztán kószáltam még keveset a környéken, és egy ablakon bekukkantva láttam valamit, ami... Sajnos, az egyetlen dolog, amit látva láttam, borzalommal töltött el. Később, itthon elmeséltem az anyámnak, és ő azt mondta...

A Pásztor megveregette Hillél vállát.

– Nem szabad lett volna téged elengedni. Vegyél a gyümölcsös mannából, az a legfinomabb. Furcsa dolgokat hallok néha felőled. Megvertél egy fiút a kórusodban.

– Nem figyelte a kezem – magyarázta a talmudista tele szájjal. – Egész próbán a falat bámulta a hátam mögött, állítólag átlát rajta.

– Ugye tudod, ki az az Illa?

A talmudista feje megrázkódott.

– Ó-ó... egyszer beszéltünk pár szót, már nem emlékszem, hogy...

– Ki ez a lány?

– Egy ügyefogyott kis...

– Képeket fest – mondta a Pásztor ridegen. – És elég fura szerzet, gyerek létére elköltözött a szüleitől néhány évtizede.

Egy csoportot kezdett figyelni a távolban, kellemes, szabályosan gyöngyöző nevetésüket.

– Napfiú – mondta gúnyosan. Rászegezte tekintetét a talmudistára. Hillél útközben, egy oroszlán szemében látta utoljára ezt a szelíd, mégis fenyegető fölényt. Alig bírt megszólalni.

– Mit akartok tőlem?

A Pásztor karon fogta a talmudistát, és atyáskodóan vezette a kijárat felé, az angyalok arrébb rebbentek az útjukból, és alig leplezett kíváncsisággal pillantgattak feléjük. A terem elcsendesedett, aztán suttogással telt meg. Hillél megkönnyebbült, amikor végre elérték a kijáratot, és kiléptek a szivacsállatok gyér fényébe.

Egymás mellett álltak bizalmas közelségben. Lágyan beszélt hozzá a pásztor. Hillél kissé bambán meredt maga elé, és csak az járt a fejében, hogy fiatalabb nála a másik.

Visszafelé a levegőben tette meg az utat a talmudista. Persze az babonának bizonyult, amivel Móira ijesztgette. Egyáltalán nem gyengült el az ateisták házai fölött, inkább csak nyugtalan lett, pedig azelőtt áhítat fogta el repülés közben, és még a Nevek hiányoztak neki egyre inkább, ahogy közeledett otthona sudár tornyai felé, Isten nevei. Mert gondolatai mélyén ott volt ugyan homályos szavak nélküli derengésben az Úr, de a szavak, melyek csakis zsidó nyelven válnak nevekké, földidézhetlenné váltak, értelmük elszivárgott egy másik világba, föloldódott odaát a nyelvek ősrendetegében, és mire belépett háza ajtaján a talmudista, nem maradt a derengőből más, mint egy távoli, megközelíthetetlen lény, akinek nincs sok köze sem az Édenhez, sem az Édenből kiszakadt világokhoz.

32

– Jézus háttere – gondolta Hillél, de már abban sem volt biztos, hogy ez a saját gondolata, nem csupán emlékezik egy olvasmányára. – Mindent megírtak már, gondolkozni nem lehet, legfeljebb emlékezni – simítgatta a repüléstől borzas tollait.

Móira neszezett végig a padlón. Tele volt rezdüléseivel a lakás. Hillél jól ismerte ezt a szerény nyugtalanságot, amiből aztán minden átmenet nélkül fölhasran mélységes, időket és tereket betöltő altja, ami a cigizéstől vastagodott meg a legmélyebb hangfekvésben.

– Mit akarnak tőled, fiam?! Nem, ne most mondd el. Felnőtt angyal vagy. Én pedig le akarok végre feküdni.

Hillél figyelte a szoba változásait, a karcosan rezgő levegőt, a bútorok, a falak rezdüléseit, a fölfénylő éjjeliszekekrény sötétbarna fényét. Beszélni kezdett, csak azért, hogy a szobában maradjon még az anyja.

– Azt mondják, hogy csak bennem bízik, pedig dunsztom nincs, hogy... összesen két szót, ha váltottunk.

Az asszony visszafordult az ajtóból.

– Kivel?

– Valami el betűs neve van.

– Illa.

– Az, az, az, honnan tudod?

Móira rágyújtott. Áttetsző szürkéség hullámzott elő és szállongott vissza a semmibe, és újra megmutatta magát a füst, kékesszürke fodrait, ahogy terjeng, ahogy megtelik vele a szoba.

– Megyek, lefekszem – mondta az asszony dühösen.

– Ismered őt, anya?

Megreccsent a padló.

– Hogy ismerem-e? Ő vette el tőlem Himpelét. Odatehénkedett mellé, és még el is kerítette magát meg Himpelét kőkerítéssel.

Himpele a legtisztább kis lény, akit valaha is... – Móira megszívta a cigarettáját. – Te nem tudod, ki volt ő, fiam.

– Egy virágbimbó, ami képtelen kinyílni. Nem az első és nem is az utolsó.

– De ő a teremtés óta...

– Na és? – Hillél szemtelenül mosolygott, tekintetében féltékenység bujkált.

– Úgy néz ki, hogy a kis Himpele nem érdeklődik irántunk. Irántad sem, anya!

A cigarettafüst elenyészett, még az illata is. Hillél nem volt benne biztos, hogy egyáltalán ott van-e még az anyja a szobában. Már bánta, amit mondott, hiszen ő is szerette Himpelét, és ő is dühögött magában, amikor megtudta, hogy valaki mellette él. Mert Himpele a hajnalé volt. Megélte a káosz végét, amikor még számolatlanul telt az idő, megélte azt a hosszú-hosszú hidegtől és forróságtól viharzó hajnalt, melyben a sötétség elvált a világságtól, és a mindenségben itt is, ott is lassú lélegzettel váltakozni kezdtek éjszakák és nappalok, és az édenkertben észrevétlenül és egyenletesen múlni kezdtek a szárnyas angyalévek. Himpele évmilliárdok óta, és még annál is régebben, a ritmus nélküli idők óta bimbózott.

– Nem akar felnőni – mondta Hillél gyengéden.

– Igen, igen, így lehet. – Az asszony hangja lágyan táncolt a magasban.

– Jóval a születésed előtt, még kislány koromban az a hír járta, hogy létezik egy dallam, ami rábírná, amitől kinyílna. Akkoriban csapatostul jártak hozzá az angyalok. El se tudod képzelni, szívem, milyen gyönyörűen énekeltek, hárfáztak neki a rabbik, a tanácstagok, a költők, a kőfaragók. Volt, aki találós kérdéseket tett föl neki, de ő senkiért és semmiért nem volt hajlandó megmutatkozni. Csak az én szavaimon keresztül, amíg oda nem tehenkedett az a...

Hillél nekidőlt a falnak. Az jutott eszébe, hogy a ház, így a fal is, aminek most nekidőlt, a sötétbarna falak, a tornyok, feltehetően az anyja fiatal verítékéből fejlődtek, még mielőtt férjhez ment, még mielőtt ő a világra jött. Hogy a berendezés, amit Lajbele, az asztalos készített évezredekkel azelőtt, a sötét, ódon, azóta többszörösen felújított bútorok, a sötétbarna, repedezett, de frissen lakkozott hajópadló (amihez makacsul ragaszkodott az asszony, hiába könyörgött a fia évszázadok óta, hogy csináltassanak újat), a falakon a rogyadozó barna polcok, rajtuk a bűvös és kábító illatot árasztó vén könyvek, a szoba minden tárgya és zezuga, immár az ő anyja.

Móira meggyújtotta kialudt cigarettáját, és hirtelen kiabálni kezdett.

– Bökd már ki végre, hogy mit akartak!

– Közölnöm kell Illával, hogy el kell mennie innen.

Az asszony mélységes aggodalommal nézett a fia szemébe. Világom, világgosságom – gondolta. Hillél lesütötte a szemét.

– Az a nő..., higgyél nekem, fiam, az a nő a Szétszórót hordja a szíve alatt. Bajt hoz rád! Szóval el akarsz menni hozzá.

– Azt hiszem... nincs választásom... furcsa dolgok ezek.

Móira jó éjszakát és észrevétlen álmokat kívánt a fiának, aztán a szobájába ment.

– Jól vagy, Anya, minden rendben? – kiabált utána a fiú.

Nem jött felelet. Motoszkálás hallatszott a falon túlról, ahogy az asszony nyugovóra tért. Hillél leült az íróasztalhoz, egy sabbati rabbinövendék értekezését javítgatta, míg ültében el nem aludt. Egyszer csak kinyílt a szeme. Fölugrott és kibotorkált a fürdőszobába. Érezte, hogy valahol a zuhanyrózsa alatt szendereg az anyja, hogy az asszony szája a lefolyó apró lukacsaira tapadt. Hillél kezei vakon tapogatóztak, semmit nem éreztek az ujjai, a tenyere és a karjai sem, azt, hogy megemelte az asszonyt, onnan tudta, hogy izmai remegtek és reszketett az egész teste az irdatlan súly alatt, mintha halott súlya lett volna, nagyon-nagyon sok halotté. Hillél a fürdőszoba küszöbén néhány pillanatra elvesztette az egyensúlyát, és kis híján összeroskadt.

Illat volt-e vagy egy sóhaj, soha nem tudták, mint ahogy most sem, és később sem emlékeztek vissza az első pillanatra, megemelkedett Móira karja és Hillél karja is, kapkodva nyitottak ajtót, ablakot, szikrák pattantak a látható és a láthatatlan szárnyakról, megemelte őket az Ünnepe, és annyit sem tudtak gondolni magukban, hogy „no, most elrepülünk”, mert sem a gondolat, sem a mozdulat nem volt már a sajátjuk, mert függetlenül nap-tártól és órától, vitte, sodorta őket az Ünnepe, és az Ősök angyalai, a független falvaké, az ateisták és az elátkozottak, az ortodoxok és a sabbatiak mind összesereglettek az égen, a csecsemők az anyjuk kezét szorongatták, és csapkodták, lebegtették tojáshéjszínű szeplős szárnyacskáikat, és szállt-szállt az angyalok csapata az Éden fölött, egyre magasabbra és magasabbra, míg csak világosodni nem kezdett az ég alja.

